

Asia: VN/9978/2024

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä

Lausunnonantajan lausunto

Määritelmät. Näkemyksenne asetusluonnoksen 2 §:n määritelmistä (esim. ovatko määritelmät selkeät, onko tarvetta lisätä määritelmiin jokin käsite?)

-

Perustelut:

Ei lausuttavaa.

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko terveydenhuollon käyttöoikeudet sosiaalihuollon asiakastietoihin tarkoituksenmukaiset (18 §)?

-

Perustelut:

Ei lausuttavaa.

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko sosiaalihuollon käyttöoikeudet potilastietoihin tarkoituksenmukaiset (19 §)?

-

Perustelut:

Ei lausuttavaa.

Luovutusluvan kohdentaminen. Onko ehdotus luovutusluvan kohdentamisesta asiakkaan näkökulmasta ymmärrettävä ja selkeä?

-

Perustelut:

Ei lausuttavaa.

Luovutusluvan kohdentaminen. Vastaako luovutusluvan kohdentaminen sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan tarpeita?

-

Perustelut:

Ei lausuttavaa.

Luovutusluvan kohdentaminen. Onko luovutusluvan mukainen lupien kohdentaminen toteutettavissa esitetyllä tavalla asiakas- ja potilastietojärjestelmiin (huomioiden sekä uusien tietorakenteiden mukaisesti tallennetut tiedot että aiemmin tallennetut tiedot)?

-

Perustelut:

Ei lausuttavaa.

Arvionne asetuksen mukaisen luovutusluvan tietojärjestelmätoteutukseen tarvittavasta ajasta ja kustannuksista:

Ei lausuttavaa.

Muita kommentteja asetusluonnoksesta:

Sote –uudistuksen yhteydessä liikuntaneuvonta on suunniteltu toteutettavaksi yhteistyössä kunnan ja hyvinvointialueen kanssa (Liikuntaneuvonta yhdyspinnoilla –ohjeistus: OKM 2022, 10). Merkittävässä osassa hyvinvointialueita elintapaneuvonnan- ja liikuntaneuvonnan toteuttamisesta vastaa kunta. Hyvinvointialueen rooli yhteistyössä on palvelun tarpeessa olevien potilaiden tunnistaminen ja ohjaaminen kunnan toteuttamaan palveluun.

Asetusluonnoksessa ei tule riittävällä tasolla esille hyvinvointialueiden ja kuntien yhteistyössä toteuttamien ennaltaehkäisevien ja terveyttä edistävien palveluiden toteuttamisen edellyttämät asiakastietojen käsittelyn tarpeet. Esimerkiksi elintapaneuvonnan ja liikuntaneuvonnan tarjoamisen kohdalla vakiintunut tuotantotapa on hyvinvointialueen ja kunnan välinen yhteistyö, jossa hyvinvointialueen terveydenhuollon ammattilaiset ohjaavat asiakkaita kunnan liikuntapalveluiden toteuttamaan ohjaukseen. Kunnan elintapa- ja liikuntaneuvontaa toteuttavat usein liikunta-alan korkeakoulutuksen saaneet henkilöt, joita ei kuitenkaan lasketa terveydenhuollon ammattihenkilöiksi. Tämän kaltaisessa tilanteessa olisi asiakkaan edun mukaista ja palveluntuotannon kannalta oleellista turvata asiakastietojen sujuva käsittely läpi palvelupolun.

Olisikin erittäin oleellista, että kunnan elintapaneuvontaa tai liikuntaneuvontaa toteuttavilla työntekijöillä on tehtävän kannalta tarpeelliset käyttöoikeudet potilastietoihin. Käyttöoikeusasetuksen soveltamisohjeessa todetaan, että ”kirjaamisvelvollisia ovat terveydenhuollon ammattihenkilöt ja muut potilaan hoitoon osallistuvat henkilöt” (STM 2023, 12–13). Potilastietojärjestelmän käyttö mahdollistaa asiakkaan ohjautumisen palveluun vaivattomasti niin lähettävän terveydenhuollon ammattilaisen kuin asiakkaan näkökulmasta. Potilastietojärjestelmän käyttö mahdollistaa myös sen, että lähettävä taho saa tietoa asiakkaan

saamasta tuesta ja hoidosta liittyen elintapojen muutokseen ja elintapa- ja liikuntaneuvontaa antava henkilö saa riittävät esitiedot asiakkaan terveydentilasta asianmukaisen ohjauksen toteuttamiseksi.

Elintapaneuvonnalla ja liikuntaneuvonnalla on keskeinen merkitys terveydenhuoltolain 13 §:n mukaisen hyvinvointialueille lakisääteisen terveysneuvonnan toteutumisessa sekä osana hyvinvointialueiden ennaltaehkäiseviä palveluita. Tämän vuoksi olisikin tulkittava, että tämänkaltaiset yhteistyömuodot hyvinvointialueiden ja kuntien välillä ovat yksi toteutustapa hyvinvointialueiden lakisääteiseen velvollisuuteen perustuvien palveluiden järjestämisessä. Tämän perusteella elintapaneuvonnan- ja liikuntaneuvonnan palvelut katsottaisiin kuuluvan osaksi terveydenhuoltolain 13 §:n mukaista terveysneuvontaa tai osaksi potilaan muuta hoitoa, jos terveydenhuollon ammattihenkilö on arvioinut tämän hoidon toteutumisen kannalta tarpeelliseksi.

Tämä tulkintaohje selkiyttäisi muun kuin terveydenhuollon ammattihenkilön antaman elintapa- tai liikuntaneuvonnan toteuttamista ja kirjaamista. Liikuntaneuvonta yhdyspinnoilla -ohjeistuksen mukaan (OKM 2022, 15) liikuntaneuvontaa antavilla muilla kuin terveydenhuollon ammattihenkilöillä on oikeus tehdä rajattuja merkintöjä potilasrekisteriin. Ohjeistuksessa ei kuitenkaan oteta lainsäädännön tai tietosuojan näkökulmasta kantaa tarkemmin siihen, mikä on yhdyspinnoilla toteutettavan liikuntaneuvonnan henkilötietojen käsittelyn peruste. Edellä mainitun ehdotetun tulkintatavan perusteella henkilötietojen käsittelyn peruste olisi myös liikuntaneuvontaan liittyvien tietojen osalta rekisterinpitäjän lakisääteisen velvollisuuden täyttäminen, joka perustuisi terveydenhuoltolain 13 §:ään sekä liikuntalain 5 §:ään.

Jos liikunta- ja elintapaneuvonnan voisi tulkita osaksi lakisääteistä velvoitetta, olisi elintapaohjauspalveluiden kirjaaminen potilastietojärjestelmiin mahdollista myös silloin, kun toteuttajana ei ole hyvinvointialue tai terveydenhuollon rekisteröity ammattilainen. Mahdollisuus toteuttaa alueellista tai jopa valtakunnallisesti yhtäläistä kirjaamista hyödyttäisi useampia osapuolia ja avaisi mahdollisuuksia tutkia parempaa vaikuttavuuden seurantaa alueellisesti ja valtakunnallisesti. Alueellisesti kerättävä vaikuttavuustieto vaatii potilastietojärjestelmän käyttöä.

Ahonen Anton
Vantaan kaupunki / Liikuntapalvelut